

دکتر نیره شاه‌محمدی
عضو هیئت علمی سازمان پژوهش
و برنامه‌ریزی آموزشی

دانش آموز با نیاز ویژه

یکی از تغییرات عمده مدارس در سال‌های اخیر، اجرای طرح فراگیر برای قرار گرفتن دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در کلاس‌های مدارس عادی نزدیک محل سکونت‌شان است! این طرح به این دانش‌آموزان کمک می‌کند محدوده گسترده‌تری از رفتارهای اجتماعی مناسب را کسب کنند، مهارت‌های زبانی آنان رشد یافته‌تر شود، در دستیابی به اهداف تحصیلی موفق‌تر شوند و از اعضای مهم و مؤثر جامعه و مدرسه به حساب آیند. حضور این کودکان در مدارس عادی کمک می‌کند تا الگوی مناسب رشدی برای ارتقای مهارت‌های آنان از طریق مقایسه عملکردشان با دانش‌آموزان عادی فراهم شود و بتوانند از توانایی بالقوه همسالان عادی خود برای آموزش استفاده کنند.

در جهت تحقق بهتر اهداف این طرح، شما به‌عنوان یک معلم نقش مهم و تسهیل‌کننده‌ای دارید. به‌خاطر داشته باشید شما دانش‌آموزان کلاس یا مدرسه خود را انتخاب نمی‌کنید، بلکه آن‌ها به شما اختصاص داده خواهند شد و شما مسئولیت تدریس به آن‌ها را به‌عهده دارید. دانش‌آموزان کلاس شما از توانایی و استعدادها متفاوتی برخوردارند و ممکن است به لحاظ تحصیلی مشکلات و نیازهای ویژه‌ای داشته باشند که نیازمند رسیدگی و مراقبت ویژه از سوی شما و آرایه امکانات و خدمات ویژه از سوی مدرسه باشد تا آن‌ها در جریان درست یادگیری قرار گیرند.

عادی باشد، بنابراین درباره هر دانش‌آموز دارای مشکل با متخصص^۱ دانش‌آموزان استثنایی مشورت کنید. تمامی تغییرات در رفتار و یادگیری دانش‌آموزان با نیازهای ویژه را در پرونده آن‌ها درج کنید، آن‌ها را همان

را در کلاس خود بشناسید. تصور نکنید که همه دانش‌آموزان با نیازهای ویژه از نظر ذهنی^۲ عقب مانده‌اند. برای مثال یک دانش‌آموز دارای مشکل بصری ممکن است از نظر سایر توانایی‌ها همانند دانش‌آموزان

تشخیص به موقع نیاز

توصیه می‌شود شما در اولین قدم دانش‌آموزان دارای نیاز ویژه مانند ناشنوا، نیمه‌شنوا، نیمه‌بینا، معلول جسمی حرکتی، دیرآموزان، دارای مشکل اوتیسم و اختلال نقص توجه

ابتدای سال تحصیلی شناسایی کنید و در مکان مناسب در کلاس بنشانید، و بالاخره از امکانات رفاهی و فناوری‌های مورد استفاده برای این دانش‌آموزان آگاه شوید.

افزایش آگاهی و دانش حرفه‌ای

در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی مرتبط با شناخت و آموزش این دسته دانش‌آموزان شرکت کنید تا بیاموزید چه تغییرات، کارها و اقداماتی برای پاسخ‌گویی به نیازهای آنان لازم است. از آخرین تغییرات تکنولوژی و امکانات محلی برای کمک به این دانش‌آموزان مطلع شوید. با مراکز و شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات برای کودکان با نیازهای ویژه ارتباط برقرار کنید و اطلاعات کافی در زمینه چگونگی خدمت به آن‌ها را به دست آورید. از معلمان دیگری که دارای چنین دانش‌آموزانی در کلاس خود می‌باشند مشاوره بگیرید. در فضاها و محیط‌های چت در زمینه مشکلات خود در این زمینه بحث و گفت‌وگو کنید.

برنامه‌ریزی برای اقدام و عمل

در هنگام طراحی برنامه‌ها، رویکردهای یاددهی یا یادگیری چندگانه مانند تدریس توسط همسالان، آموزش به روش همکاری، یادگیری مشارکتی، مطالعه گروهی، آموزش موازی و مانند آن را در نظر داشته باشید. با همکاری مدیر و سایر همکاران خود محدودیت‌های پیش‌روی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه مانند موانع فیزیکی در کلاس درس و مدرسه را به حداقل برسانید. با استفاده از چک لیست و فرم‌های ارزشیابی به طور مرتب توانایی‌ها و پیشرفت تحصیلی این دانش‌آموزان را اندازه‌گیری کنید و در جلسات ماهانه‌ای که با خانواده‌ها دارید در زمینه شیوه‌های برخورد، آموزش و میزان پیشرفت فرزندان‌شان گفت‌وگو کنید.

اگر یکی از این دانش‌آموزان برای چند روز در مدرسه حاضر نشد طوری

برنامه‌ریزی کنید که عقب‌ماندگی آموزشی خود را جبران کند. اگر دانش‌آموزی در انجام برخی مهارت‌ها کند است به جای او کار انجام ندهید فقط او را راهنمایی کنید. لازم است تکالیف این دانش‌آموزان را به قسمت‌های کوچک‌تر تقسیم کنید. به آن‌ها گوش دهید. صبور باشید. لازم است برخی از دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در کلاس‌های آموزشی خاص با معلمان ویژه شرکت کنند؛ بنابراین این مسئولیت شماسست تا برنامه درسی کلاس خود را برای آنان سازگار کنید. برای مثال خواندن کتاب داستان‌هایی که جملات ساده‌تر و کمتر و با تصاویر واضح دارند به بهبود مهارت خواندن در آن‌ها کمک می‌کند. در یک زمان چند مفهوم تازه را آموزش ندهید.

وقتی از آن‌ها آزمون شفاهی می‌گیرید آزمون را به دو جلسه تقسیم کنید. سازماندهی تکالیف، وسایل و برنامه زمانی کارها را به آن‌ها یاد دهید. برای انجام تکالیف و آزمون‌ها وقت بیشتری به این دانش‌آموزان بدهید. از راهبردها و رویه‌هایی استفاده کنید که به این دانش‌آموزان در تجربه کردن و یادگیری بیشتر کمک کند.

فعالیت‌ها و تکالیف را در بخش‌های کوچک ارائه دهید تا دانش‌آموزان احساس ناتوانی و یا عجله در انجام آن‌ها نکنند اطلاعات را به صورت سمعی و بصری ارائه دهید. زمینه‌های تمرینات بیشتر را برای دانش‌آموزان فراهم کنید. با شناسایی سبک‌های یادگیری آن‌ها را گروه‌بندی کنید. این کمک می‌کند بدانید چگونه بهتر یاد می‌گیرند. به آن‌ها تکالیف متناسب بدهید. مطمئن شوید که همه دانش‌آموزان در آزمون‌های سنجش آمادگی بینایی، شنوایی و سلامتی شرکت کرده‌اند. در مورد تشویق و تنبیه، باید همان قوانین و مقررات انضباطی که برای تمام دانش‌آموزان کلاس اعمال می‌شود برای این کودکان نیز اجرا شود. لبخند رضایت و حالت‌های حمایت‌آمیز را

معمولاً دانش‌آموز دارای مشکل بینایی نمی‌بیند. بنابراین باید از حرکات و اشاراتی چون زدن به شانه یا پشت دانش‌آموز و یا تشکر زبانی استفاده کرد.

دریافت کمک تخصصی

در صورت وجود دانش‌آموز با نیاز ویژه در کلاس خود، با نامه‌ای رسمی از سوی مدیریت مدرسه از منطقه آموزش و پرورش محل کار خود درخواست معلم مرجع یا رابط را بنمایید. این معلم فرد متخصصی است که در واحدهای آموزشی عادی با پاسخ‌گویی به نیازهای آموزشی و پرورشی کودکان با نیازهای ویژه از طریق پشتیبانی و همکاری مشترک با معلم کلاس، تسهیلات و خدمات آموزشی، پرورشی و توان بخشی ویژه نوآموزان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه را فراهم می‌آورد. با کمک معلم مرجع سعی کنید تا راهبردهای آموزشی جدید، برنامه‌ها و رویکردهای متفاوت برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه به کار برده شود. با او مرتباً جلسه داشته باشید تا یادگیری دانش‌آموزان را کنترل کنید. منتظر برخی رفتارهای غیرقابل پیش‌بینی در این دانش‌آموزان باشید و میزان توانایی خود در برخورد با آن‌ها بسنجید. به رفتارهای نامطلوب، واکنش جدی نشان دهید، زیرا بی‌توجهی به این امر موجب ناکارآمد جلوه کردن شما در نظر آن‌ها می‌شود.

* پی‌نوشت

۱. آیین‌نامه آموزش و پرورش تلفیقی - فراگیر کودکان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، موضوع مصوبه هفتصد و سی و چهارمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۸۵/۴/۱۳
۲. کم‌توان
۳. کارشناس دانش‌آموزان استثنائی در منطقه

* منبع

Kandace, Martin (2005) one thousand best new teacher survival secrets, published by Sourcebooks, USA